

การวางแผนและจัดการการเงินหลังเกษียณ

อรุณพล ใจไวมีสุข, CFP®

ว่ากันว่าช่วงชีวิตของคนเราจะมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอยู่ 2 ครั้ง ครั้งแรก คือการเปลี่ยนจากวัยเรียนมาเป็นวัยทำงาน และครั้งที่ 2 คือการเปลี่ยนแปลงจากวัยทำงานเข้าสู่วัยเกษียณ

ในช่วงเวลาที่ชีวิตเดินทางมาถึงวัยเกษียณ ก็จะมีอะไรหลาย ๆ อย่างที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) การดูแลสุขภาพ (Wellness) และ ที่สำคัญมาก ๆ อีกหนึ่งเรื่องที่จะต้องใส่ใจอย่างมาก ก็คือ การวางแผนการเงินหลังเกษียณ (Post-Retirement Financial Planning) ซึ่งในความเป็นจริงการเงินนั้นก็อยู่กับเรามาตลอดทั้งชีวิต แต่ทำไมถึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องใส่ใจมากขึ้นจากเดิมเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณ

สาเหตุหลักที่เราต้องวางแผนการเงินหลังเกษียณ

1. เราอาจไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีในวัยเกษียณได้ จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 พบว่าคนไทยเพียงแค่ 15.7% ที่สามารถเกษียณได้ตามแผนที่วางไว้ โดยกลุ่มที่เหลือเป็นกลุ่มที่วางแผนแล้วแต่ยังทำไม่ได้ตามแผน หรือไม่เคยทำแผนการเกษียณเลย
2. อาจจะไม่มียุทธศาสตร์หรือยุทธศาสตร์ทางการเงินที่สามารถดูแลเราได้ สืบเนื่องจากวัฒนธรรมไทย-จีน ที่เรารุ่นเก�กันมาตั้งแต่อดีต จะนิยมมียุทธศาสตร์เพื่อที่ยามแก่เฒ่าจะมีลูกหลานคอยดูแล แต่ในปัจจุบันด้วยรูปแบบของสังคมเปลี่ยนแปลงไป คนมีลูกน้อยลง คนมีลูกน้อยลง การวางแผนชีวิตหลังเกษียณก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จากการพึ่งพาลูกหลาน ก็จะต้องพึ่งพาตัวเองมากขึ้นหรือพึ่งพาผู้ให้บริการการดูแลผู้สูงอายุแทน แปลว่าต้องใช้เงินมากขึ้น โดยสถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2567 ระบุ ผู้สูงอายุในวัยเกษียณ 35.7% ยังคงดำรงชีพอยู่ด้วยการดูแลจากบุตรหลาน อีก 33.9% ที่ยังคงต้องทำงานเพื่อได้รายได้มาใช้ในวัยเกษียณ และมีเพียงแค่ 1.6% เท่านั้นที่สามารถใช้ชีวิตในวัยเกษียณได้จากดอกเบี้ยจากเงินออมหรือการลงทุน ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็นเป้าหมายสำคัญที่มุ่งหวังให้คนไทยทุกคนเกษียณได้จากการวางแผนทางการเงิน
3. สวัสดิการจากภาครัฐหรือหน่วยงานอาจไม่เพียงพอในประเทศไทยก็จะมีสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการ

คนไทยเพียง **15.7%** ที่วางแผนเกษียณและทำตามแผนกวางไว้

กลุ่มเกษียณแล้ว : Baby Boomer
21.8% ที่วางแผนแล้วและทำตามแผนเกษียณได้

17.5 60.7 21.8

กลุ่มใกล้เกษียณ : Gen X
แค่ 13.3% ที่วางแผนแล้วและทำตามแผนเกษียณได้

15.9 72.9 13.3

กลุ่ม Gen Y
21.1% ยังไม่คิดวางแผนเลย

21.1 69.7 9.2

กลุ่ม Gen Z
53.5% ยังไม่คิดวางแผนเลย

53.5 44.1 2

Baby Boomer 2489 - 2507
Gen X 2508 - 2523
Gen Y 2524 - 2539
Gen Z 2540 - 2555

■ ยังไม่คิดวางแผนเลย
■ คิดวางแผนแล้วแต่ยังไม่ปฏิบัติตามแผน
■ วางแผนแล้วและทำตามแผนได้

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย | รายงานผลการสำรวจภาวะทางการเงินของไทย 2565

แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ยังมาจากบุตร

แหล่งรายได้	2550	2560	2564	2567
บุตร	52.3	34.7	38.1	35.7
การทำงาน	28.9	31.0	23.8	33.9
เบี้ยยังชีพจากทางราชการ	2.8	20.0	21.6	13.3
บำเหน็จ/บำนาญ	4.4	5.9	5.5	6.8
ผู้สมรส	6.1	4.6	6.2	5.6
ดอกเบี้ยจากเงินออม	2.9	2.3	1.5	1.6
อื่นๆ*	2.6	1.5	3.3	3.0

หมายเหตุ : *รวมรายได้จากทรัพย์สิน/กองทุนรวม/เงินปันผล/เงินออม และรายได้จากจ้าง (เช่น รีดข้าว รีดกล้วย ไร่สวน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ ส.ศ. 2567

4. ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่สูงขึ้น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น ความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพที่มากขึ้น อาจทำให้เรามีชีวิตที่ยืนยาวมากยิ่งขึ้นในวัยหลังเกษียณ ซึ่งชีวิตที่ยืนยาวมากขึ้นก็ส่งผลให้ต้องใช้จ่ายเงินในการดำรงชีพมากขึ้น นอกเหนือจากการที่ต้องต้องใช้เงินมากขึ้นสำหรับค่าครองชีพแล้ว อีกค่าใช้จ่ายสำคัญที่ตามมา ก็คือเรื่องของค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพ เมื่อเข้าสู่วัยเกษียณ อายุมากขึ้นร่างกายเสื่อมถอยลง มีการเจ็บป่วยมากขึ้น มีการต้องใช้บริการโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลมากขึ้น ซึ่งค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในปัจจุบันเพิ่มขึ้นอย่างมาก แปลว่า ในวัยเกษียณเราจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นกว่าช่วงก่อนเกษียณในสวนนี้ โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของวัยเกษียณนั้น อยู่กับการดูแลรักษาสุขภาพของเราให้ยืนยาวแข็งแรง

การลงทุน ส่วนในฝั่งของรายจ่าย จะแบ่งเป็นรายจ่ายเพื่อการออม, ค่าใช้จ่ายคงที่ และ ค่าใช้จ่ายผันแปร เมื่อนำรายรับมาหักลบด้วยรายจ่าย ก็จะได้เห็นว่า เรามีการบริหารจัดการรายรับรายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพพอหรือไม่ มีเงินออมเพียงพอ หรือมีการใช้จ่ายเงินมากเกินไป

- ตรวจสุขภาพทางการเงิน (Financial Health Check) เป็นการคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ (Financial Ratio) โดยใช้ตัวเลขที่เราได้จากการจัดทำงบส่วนบุคคลและงบกระแสเงินสด เพื่อตรวจสอบ
  - 1) สภาพคล่อง – บริหารเงินสดที่มีอยู่ให้เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายใน 6 เดือนข้างหน้า และสำรองให้เพียงพอหากเกิดเหตุฉุกเฉิน และเงินสดที่มีควรเพียงพอสำหรับการปิดหนี้ระยะสั้นทั้งหมด
  - 2) หนี้สิน – หนี้สินที่มีอยู่ทั้งหมดไม่ควรเกินกว่าครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ และหากว่าอยู่ในวัยใกล้เกษียณหรือเข้าสู่วัยเกษียณแล้ว ไม่ควรที่จะมีหนี้สินคงเหลือแล้ว โดยเฉพาะหนี้สินระยะยาว เนื่องจากความสามารถในการหาเงินได้มาชำระหนี้ในวัยเกษียณอาจลดลง และภาระหนี้สิน อาจจะกระทบกับกระแสเงินสดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในวัยเกษียณ
  - 3) การออม – ในช่วงที่มีรายได้ ควรจัดสรรเงินได้เป็นการออมไม่น้อยกว่า 10% และควรพยายามเพิ่มขึ้นให้ถึงระดับ 20% เพื่อให้มั่นใจว่าเงินออมมากเพียงพอสำหรับวัยเกษียณ
  - 4) การลงทุน – ในวัยเกษียณการลงทุนถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้นควรนำเงินออมอย่างน้อยครึ่งหนึ่งไปลงทุนอย่างต่อเนื่อง แต่อาจจะต้องพิจารณาความเสี่ยงในการลงทุนตามวัยที่เพิ่มขึ้น

อัตราส่วน	การคำนวณ	คำแนะนำ	บอกระยะ
1 ความพออยู่รอด	รายรับต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	มากกว่า 1	มีความสามารถในการพออยู่รอดได้ในแต่ละเดือน
2 สภาพคล่องพื้นฐาน (เท่า / เดือน)	สินทรัพย์สภาพคล่อง ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	3 – 6 เท่า	มีเงินใช้ต่อเดือนได้ไม่น้อยกว่า 6 เดือน
3 สภาพคล่อง	สินทรัพย์สภาพคล่อง หนี้สินระยะสั้น	มากกว่า 1	เงินก็เพียงพอที่ต้องชำระใน 1 ปีถัดไป (ไม่น้อยกว่า 1)
4 หนี้สินต่อสินทรัพย์ (%)	หนี้สินรวม สินทรัพย์รวม	น้อยกว่า 0.5	มีหนี้สินน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ที่มี
5 การออม	รายจ่ายการออมการลงทุน รายรับรวม	มากกว่า 0.1	ควรมีเงินออมต่อเดือนไม่น้อยกว่า 10%
6 การลงทุน	สินทรัพย์ลงทุน ความมั่งคั่งสุทธิ	มากกว่า 0.5	ควรมีเงินลงทุนไม่น้อยกว่า ครึ่งหนึ่ง

- จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย แบบบวก 6 ลบ 6 ทำบัญชีรายรับรายจ่ายย้อนหลัง 6 เดือน โดยแบ่งประเภทรายจ่ายตามงบกระแสเงินสด (การออม, ค่าใช้จ่ายคงที่, ค่าใช้จ่ายผันแปร) เพื่อที่จะดูพฤติกรรมการใช้จ่ายในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ว่ามีการใช้จ่ายอย่างไร ส่วนไหนที่มากเกินไป ส่วนไหนที่ยังมีปัญหาอยู่ จากนั้นทำบัญชีรายรับรายจ่ายไปข้างหน้า 6 เดือน เพื่อที่จะประเมินและวางแผนได้ว่า ในอีก 6 เดือน (หรืออาจทำ 12 เดือน) ข้างหน้า เราจะมีค่าใช้จ่ายอะไรอยู่บ้าง ส่วนไหนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่จะต้องเตรียม ส่วนไหนเป็นค่าใช้จ่ายที่จริง ๆ แล้วสามารถควบคุมและลดได้ เพื่อทำให้เรามีการควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และทำล่วงหน้าต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ในวัยเกษียณเราสามารถควบคุมรายรับรายจ่ายได้ดีเป็นไปตามแผนที่เรากำหนดไว้ เนื่องจากในวัยเกษียณ บางคนอาจจะไม่ได้ทำงาน ไม่มีเงินได้ แปลว่าเงินที่จะต้องใช้จะได้น่ามาจากเงินที่ออมไว้ทั้งหมด การทำบัญชีรายรับรายจ่ายและควบคุมค่าใช้จ่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในวัยเกษียณ

เตรียมพร้อมก่อนเกษียณ

หลังจากที่เราตรวจสอบสถานะและสุขภาพทางการเงินก่อนเกษียณของเราแล้ว ลำดับถัดมาแล้วก็จะต้องมากำหนดว่าเรามีความต้องการสำหรับชีวิตหลังเกษียณอย่างไร เพื่อที่จะได้รู้ว่าเราจะต้องเตรียมเงินอย่างไรให้เพียงพอใช้ได้จนวันสุดท้ายของชีวิต ซึ่งแต่ละคนก็มีเป้าหมายที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นคนโสด คนมีครอบครัว คนมีลูก ต่างคนก็จะมีรูปแบบของชีวิตวัยเกษียณที่แตกต่างกัน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การตรวจสอบหรือเตรียมแผนสำหรับวัยเกษียณก็จะมีรูปแบบและขั้นตอนที่คล้าย ๆ กัน โดยเริ่มจากการทำ “เช็คลิสต์ 3 สิ่ง” ประกอบด้วย

- **เช็กร่างกาย** โดยการเช็คว่าสุขภาพของเรานั้นเป็นอย่างไร มีโรคประจำตัวอะไรบ้าง มีประวัติการรักษาพยาบาลเป็นอย่างไร มีส่วนไหนที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ และที่สำคัญคือ การตระหนักรู้ว่าเมื่อเข้าสู่วัยชราแล้วร่างกายอาจไม่แข็งแรงหรือฟื้นฟูได้ไม่ไวเหมือนเดิม อาจมีความเสื่อมถอยเกิดขึ้นตามวัยที่เพิ่มขึ้น เราควรมีการวางแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ มีการตรวจเช็คสุขภาพเป็นประจำอย่างน้อยปีละครั้ง ศึกษาสวัสดิการและเตรียมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งเราควรจะตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลว่าหลังเกษียณเราสามารถใช้อัตริสิทธิ์อะไรได้ เช่น บัตรประกันสุขภาพแห่งชาติ (สิทธิบัตรทอง) หรือ ใช้สิทธิรักษาพยาบาลของกองทุนประกันสังคม หรือ ใช้สิทธิของข้าราชการ หรือ มีการทำประกันสุขภาพส่วนตัวไว้ และแต่ละสิทธิที่มีครอบคลุมอะไรบ้าง ไม่ครอบคลุมอะไรบ้าง มีค่าใช้จ่ายหรือไม่ โดยเฉพาะผู้ที่มีโรคประจำตัว ควรจะต้องรู้ว่าโรคที่เป็นจะต้องค่าใช้จ่ายประมาณเท่าไรในการรักษา
- **เช็คใจ** เมื่อเราเข้าสู่วัยเกษียณแล้ว มีหลายคนประสบปัญหากับการจัดการความรู้สึกของตนเอง เพราะจากคนที่เคยออกไปทำงานทุกวัน จากคนที่เคยทำอะไรแล้วมีประโยชน์กับคนรอบข้าง เคยได้รู้สึกรู้ว่าตนเองมีคุณค่าสำหรับองค์กร หรือสำหรับใครสักคนหนึ่ง เมื่อเข้าสู่วัยเกษียณก็กลายเป็นไม่ได้ทำงาน อยู่บ้านเฉย ๆ ซึ่งในช่วงแรกก็อาจจะยังสนุกกับการได้ทำอะไรต่าง ๆ ที่ตั้งใจอยากทำมานาน แต่ไม่มีเวลา แต่เมื่อเวลาผ่านไป ได้ทำสิ่งต่าง ๆ จนครบ ก็ไม่รู้ว่าทำอะไรอีก กลับมาอยู่บ้านเฉย ๆ ใช้ชีวิตไปเรื่อย ๆ ก็ยังรู้สึกเบื่อหน่าย รู้สึกที่ตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่ได้ทำอะไรที่มีประโยชน์ ไม่มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตต่อ ก็จะทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจได้ ดังที่กล่าวถึงในตอนต้น ว่าการเกษียณนั้นถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต เราจึงควรจะต้องวางแผนว่าหลังจากเกษียณแล้ว เราอยากจะทำอะไร เราจะมีเวลาว่างที่มีไปทำอะไรได้บ้าง ควรจะพิจารณาหาอะไรสักอย่างที่ทำให้ทุกวันคล้าย ๆ การทำงาน แต่สามารถเลือกได้ว่า จะทำหรือไม่ทำ วันไหนอยากทำก็ทำ วันไหนไม่อยากทำก็พักได้ ทำแล้วมีความสุข ไม่มีความเครียด และไม่ได้อาศัยค่าใช้จ่ายสูง เช่น การหางานอดิเรกเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำ เล่นดนตรี วาดรูป หรืออาจจะหาอาชีพเสริมก็ได้ เพื่อที่จะทำให้รู้สึกที่ตัวเองได้ทำอะไรอยู่ ยังมีคุณค่าอยู่ และที่สำคัญ ต้องเข้าใจว่าเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณแล้ว บางคนอาจไม่ได้ทำงานเลย ซึ่งการไม่ได้ทำงานในวัยเกษียณไม่ได้แปลว่าไม่มีคุณค่า แต่เป็นรูปแบบการใช้ชีวิตตามปกติของวัยเกษียณ สำหรับบางคนมีความเจ็บป่วย อายุมากขึ้น ร่างกายเสื่อมถอยลง การได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ไม่ใช่การเป็นภาระแต่อย่างใด เราควรหมั่นตรวจเช็คความรู้สึกของเรา ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ รู้สึกเศร้า รู้สึกไม่ปกติ มีความรู้สึกผิดแปลกไป ควรรับหาวิธีผ่อนคลาย เพื่อปรับอารมณ์ให้เป็นปกติ อย่างจะสละใจปล่อยไปโดยคิดว่าไม่เป็นไร เสียภัยหาย เนื่องจากภาวะทางจิตใจเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และการมองข้ามอาจทำให้เกิดการสะสมจนส่งผลถึงมีการมีปัญหาด้านสุขภาพจิต หรือเป็นโรคซึมเศร้าได้ การพบแพทย์ก็เป็นทางเลือกหนึ่งในการป้องกันและรักษา ความเจ็บป่วยทางใจควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุสำคัญต่อความเจ็บป่วยทางกายได้เช่นกัน และผลกระทบไม่ใช่แค่ตัวเราเอง ความเครียด ความไม่สบายใจที่เกิดขึ้น สามารถส่งผลกระทบกับคนรอบข้างได้ด้วยเช่นกัน จึงแนะนำให้ท่านเกษียณอายุควรตั้งหลัก หาวิธีจัดการกับภาวะจิตใจของตนเอง ตั้งเป้าหมายใหม่ ๆ ให้ตนเอง พยายามหาสังคมที่อยู่ด้วยแล้วรู้สึกสบายใจ พบปะพูดคุยมีกิจกรรมร่วมกัน พยายามใช้สมองตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้สมองได้ทำงาน เช่น การอ่านหนังสือ การเล่นดนตรี

เล่นเกม ทำงานอาสาสมัคร หรืองานอดิเรก หมั่นออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพดี เพราะความเจ็บป่วยทางกายก็มีผลต่อสุขภาพจิตเช่นกัน

- เช็กสถานที่ โดยสถานที่ 3 แห่งที่เราควรตรวจสอบและเตรียมให้พร้อมสำหรับการใช้ชีวิตวัยเกษียณ ได้แก่
  - ห้องนอน ไม่ควรอยู่ชั้นสูงเกินไป เนื่องจากการเดินทางขึ้นลงบันไดอาจสร้างความเสี่ยงให้เกิดอุบัติเหตุได้ ควรจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ให้เหมาะสมหยิบจับง่าย หย่าง และเป็นระเบียบเรียบร้อย
  - ห้องน้ำ ไม่ควรกว้างเกินไป โดยเฉพาะพื้นที่เปียก เพื่อป้องกันอันตรายจากการลื่นล้ม พื้นของห้องน้ำจะต้องไม่ลื่นเกินไป และควรจะมีจุดจับยึดที่มั่นคง
  - ห้องฉุกเฉิน หรือ โรงพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้านในละแวก 2 กิโลเมตร ว่ามีโรงพยาบาลใดบ้าง เดินทางจากบ้านไปโรงพยาบาลอย่างไร มีเบอร์โทรศัพท์ติดต่อของโรงพยาบาลนั้นเก็บไว้หรือไม่ และเคยมีประวัติการรักษายouthที่โรงพยาบาลนั้นหรือไม่ เพื่อให้สามารถเข้าสูการรักษาได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

เมื่อจัดการกับ “เช็กलिस्ट 3 สิ่ง” เรียบร้อย ลำดับถัดไป คือ “เช็กแหล่งเงินที่เราจะมีหรือได้รับในวัยเกษียณ” โดยแหล่งเงินที่จะมีอยู่ในวัยเกษียณจะมี 2 รูปแบบ คือ

- 1) เงินก้อน – ได้รับเมื่อครบระยะเวลาที่กำหนดไว้ เช่น กองทุนรวมเพื่อการเกษียณ (RMF) ประกันแบบสะสมทรัพย์
- 2) เงินได้ประจำ – ได้รับเป็นงวด ๆ เช่น รายเดือน รายไตรมาส รายครึ่งปี รายปี เช่น ประกันบำนาญ บำนาญประกันสังคม บำนาญข้าราชการ

และใน 2 รูปแบบ ก็จะมีที่มาจาก 2 แหล่ง คือ

- 1) แหล่งเงินออม – ที่เป็นเงินออมของเราเองตั้งใจออมไว้เพื่อเกษียณ เช่น เงินออมใน RMF เงินออมในหุ้น
- 2) แหล่งเงินได้ – ที่เป็นเงินจากสวัสดิการ หรือกำหนดโดยภาครัฐ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เงินบำนาญข้าราชการ

	เงินก้อน	เงินได้ประจำ
แหล่งเงินออม	• กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) • กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)	• กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)
แหล่งเงินออม	• กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) • กองทุนรวมระยะยาว (LTF) • กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF/SSFX) • กองทุนรวมเพื่อไทยยั่งยืน (ThaiESG/ThaiESGX)	• ดอกเบี้ยเงินฝาก/ตราสารหนี้ • เงินปันผล/กองทุนรวม
แหล่งเงินได้	• ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ • ประกันชีวิตแบบ Unit Linked • เงินออม / เงินลงทุนอื่นๆ	• ประกันชีวิตแบบบำนาญ
แหล่งเงินได้	• เงินเบียดตามกฎหมาย • เงินบำเหน็จข้าราชการ • กองทุนประกันสังคม (บำเหน็จ)	• เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ • เงินบำนาญข้าราชการ • กองทุนประกันสังคม (บำนาญ)

เมื่อเราตรวจสอบแหล่งเงินออม และแหล่งเงินได้ ที่เรามีแล้วในวัยเกษียณครบถ้วนแล้ว เราก็จะนำเงินเหล่านั้นมาดูว่าในแต่ละเดือน แต่ละปี แต่ละช่วงเวลา เราจะมีเงินอยู่เท่าไร เราสามารถที่จะใช้เงินแต่ละเดือนได้เท่าไร ที่มีอยู่เพียงพอที่จะใช้ได้ตลอดไปในวัยเกษียณหรือไม่ จากนั้นนำเงินเหล่านั้นมาแบ่งเป็นก้อนเพื่อใช้งานตามระยะเวลา และจัดพอร์ตการลงทุนให้เหมาะสมกับเป้าหมายของเงินแต่ละก้อน

การจัดการเงินเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณ

ในส่วนของจัดการสรรเงินเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณ เงินค่าใช้จ่ายจะถูกแบ่งออกเป็นทั้งหมด 5 ส่วน

- 1) ค่าใช้จ่ายหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน และเงินสำรองยามฉุกเฉิน
- 2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการดูแล และรักษาสุขภาพ
- 3) ค่าใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว และรักษาสถานะทางสังคม (Lifestyle)
- 4) ค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับทายาท หรือการจัดการมรดก
- 5) การอุทิศเพื่อสังคม เป็นส่วนเสริมสำหรับคนที่ชอบบริจาค ชอบทำบุญ หรือชอบแบ่งปันให้กับผู้อื่นแล้วมีความสุข

โดยเงินที่ 1) และ 2) ถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่ทุกคนควรจะมีให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต สำหรับส่วนที่ 3) ถึง 5) เป็นส่วนเสริมที่เพิ่มคุณภาพชีวิตในวัยเกษียณ ซึ่งก็อาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งรูปแบบการใช้งานและจำนวนเงินที่ต้องการ

เมื่อเราคำนวณจำนวนเงิน 5 ส่วนสำคัญในการใช้จ่ายแล้ว เราจะทำนำเงินมาแบ่งส่วน ด้วยการจัดการเงินตามหลัก “เงิน 3 ตะกร้า (3 Buckets Strategy)” เป็นการแบ่งเงินเป็นก้อนตามระยะเวลาการใช้เงิน

เงินตะกร้าที่ 1 : เงินระยะสั้น ครอบคลุมค่าใช้จ่ายระยะสั้น 1 – 2 ปีข้างหน้า รวมถึงเงินสำรองฉุกเฉิน (Emergency Fund) เน้นวางเงินก้อนนี้ไว้เป็นเงินสด หรือลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงต่ำที่มีสภาพคล่อง เช่น เงินฝาก กองทุนรวมตลาดเงิน กองทุนรวมตราสารหนี้ระยะสั้น เพื่อให้ได้ผลตอบแทนประมาณหนึ่งไม่ต้องเยอะมาก แต่คงไว้ซึ่งเงินต้นเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายและสำรองกรณีฉุกเฉิน

เงินตะกร้าที่ 2 : เงินลงทุนสำหรับระยะกลาง จัดสรรไว้สำหรับใช้ในช่วงปีที่ 3 - ปีที่ 10 โดยจะนำเงินก้อนนี้ไปลงทุนให้ได้ผลตอบแทนแบบสม่ำเสมอ เน้นเงินเติบโตแบบมั่นคง ความเสี่ยงปานกลางไม่สูงมาก เช่น หุ้นกู้ พันธบัตรรัฐบาล กองทุนรวมตราสารหนี้ระยะกลาง ขึ้นกับผลที่มีความผันผวนน้อย ประกันชีวิตสะสมทรัพย์แบบช่วงระยะเวลานสั้น ๆ กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ REITs

เงินตะกร้าที่ 3 : เงินลงทุนสำหรับระยะยาว เป็นเงินที่วางไว้เพื่อใช้หลังจาก 10 ปี เป็นต้นไป สามารถนำไปลงทุนระยะยาวได้ เพื่อสร้างโอกาสให้เงินลงทุนเติบโตเพื่อเอาชนะเงินเฟ้อ เช่น หุ้น กองทุนรวมหุ้น ทองคำ

เมื่อเราแบ่งเงินออกเป็น 3 ส่วนแล้ว ก็จะต้องกำหนดเป้าหมายทางการเงินให้ชัดเจน เช่น เงินสำรองเพื่อการฉุกเฉิน เงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เงินเพื่อชำระค่าเบี่ยประกันหรือค่าใช้จ่ายคงที่ต่าง ๆ หรือ เงินเพื่อความสุขส่วนตัวและไลฟ์สไตล์ เช่น ทองเที่ยว งานอดิเรก เป็นต้น ซึ่งในการใช้จ่ายเงินหลังเกษียณควรมีการวางแผนอย่างรัดกุม โดยควบคุมการใช้เงินแต่ละก้อนให้เป็นระบบ และควบคุมค่าใช้จ่ายไม่ให้เกิดตัว ไม่ให้เกิดการใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น หรือการใช้จ่ายโดยไม่ไดวางแผนไว้ และมีการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าเงินของเรายังอยู่ในแผน และมีเพียงพอที่จะใช้ตามความต้องการที่เราตั้งใจไว้

แยกเงินเป็นสัดส่วนให้ชัด

ตัวอย่างการแบ่งเงินด้วยหลักการเงิน 3 ตะกร้า

3

BUCKETS
STRATEGY

เงินสด
ระยะสั้น

ลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงต่ำ มีสภาพคล่อง เพื่อไว้ใช้ช่วย ในช่วง 1-2 ปีข้างหน้า

สินทรัพย์มีสภาพคล่อง รักษาเงินต้น เช่น เงินฝาก กองทุนตลาดเงิน กองทุนตราสารหนี้ระยะสั้น

เงินออม
ระยะกลาง

ลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้กระแสเงินสดสม่ำเสมอ เพื่อเตรียมไว้ใช้ ช่วง 3-10 ปีข้างหน้า

สินทรัพย์การลงทุนที่เหมาะสม

สินทรัพย์ที่จ่ายดอกเบี้ยหรือปันผลสม่ำเสมอ เช่น หุ้นตราสารหนี้ระยะกลาง REITs ประกันชีวิตระยะสั้นแบบมีเงินคืน หุ้นบิโอส

รักษาคุณภาพชีวิต
ระยะยาว

ลงทุนในสินทรัพย์ที่มีโอกาสสร้างผลตอบแทนที่สูงขึ้นในระยะยาว ไว้ใช้หลังปี 10 เป็นต้นไป

สินทรัพย์เสี่ยงสูง ที่มีโอกาสเติบโตได้ในระยะยาว เช่น หุ้น กองทุนรวมหุ้น

การลงทุนในวัยเกษียณ

การลงทุนในวัยเกษียณสิ่งสำคัญที่เราต้องตระหนัก คือ ความเสี่ยงที่เรายอมรับได้ และความเสี่ยงที่เงินรับได้ เพราะแม้ว่าในวัยก่อนเกษียณ เราอาจจะเป็นคนที่สามารถลงทุน และรับความเสี่ยงได้สูงมาก ๆ มีความรู้ความชำนาญในการลงทุนสูงมาก เช่น ลงทุนหุ้นได้ ร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือ ลงทุนในสินทรัพย์การลงทุนที่เสี่ยงสูงมากได้อย่างครบโพเทคอร์เรนซี แต่สิ่งที่ต้องยอมรับและทำความเข้าใจ คือ เมื่อ เข้าสู่วัยเกษียณแล้ว เงินสำหรับการเกษียณบางก้อนมีความสามารถในการรับความเสี่ยงได้จำกัด เพราะหากขาดทุนจากการลงทุนแล้วอาจจะมียะเวลาลงทุนไม่นานพอ หรือเงินลงทุนที่เหลือไม่เพียงพอที่จะทำให้การลงทุนกลับมาเป็นบวก ซึ่งแม้ว่าเรา หรือประสบการณ์ของเรา จะสามารถรับความเสี่ยงของการลงทุนได้ แต่เงินที่เรามีอยู่อาจรับความเสี่ยงได้ไม่มาก

เป้าหมายหลักของการจัดพอร์ตหลังเกษียณ

รักษาเงินต้น

ชนะเงินเฟ้อ

มีรายได้สม่ำเสมอ

Model Port ที่แนะนำ

ประเภท	สถานภาพ	Pre-Retired				Retired
		Pre-Family	Family	Pre-Retired		
	อายุ	20 - 30	30 - 45	45 - 60		60+
สินทรัพย์เสี่ยงต่ำ	เงินฝาก พันธบัตร	5-10%	10-20%	10-30%		20-40%
สินทรัพย์เสี่ยงปานกลาง	หุ้นกู้ กองทุนผสม	20-40%	40-60%	30-60%		40-60%
สินทรัพย์เสี่ยงสูง	หุ้น / REIT กองคำ / พันธ	50-70%	30-40%	20-30%		10-20%

สามารถถือ 100 ลงอายุ เพื่อคำนวณสัดส่วนสินทรัพย์เสี่ยงสูงที่เหมาะสมตามอายุ

จนเกินไป เนื่องจากว่าเราไม่สามารถที่จะขาดทุนได้มาก และไม่มีเงินเติมเข้ามาเหมือนยังสมัยที่ยังทำงานมีเงินได้อยู่

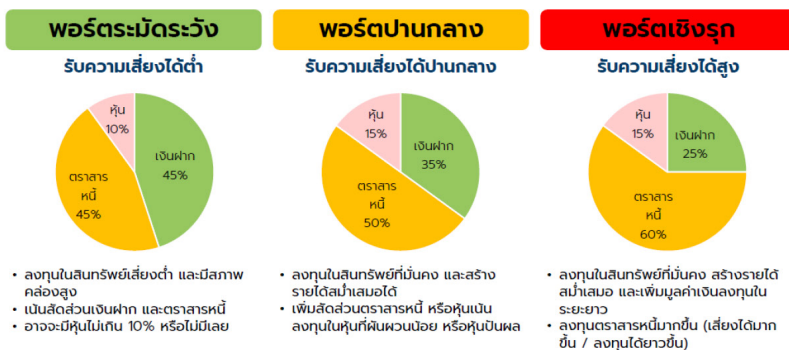
เป้าหมายหลัก ในการลงทุนหลังเกษียณ มีอยู่ 3 ข้อ

- 1) รักษาเงินต้น
- 2) เอาชนะเงินเฟ้อ
- 3) การมีรายได้สม่ำเสมอ

เราจะแบ่งเงินในการลงทุน ออกเป็นสัดส่วนตามสินทรัพย์การลงทุนต่าง ๆ โดยอ้างอิงจากพอร์ตที่แบบมาตรฐานนี้ได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเข้าสู่วัยเกษียณแล้ว เรายังคงแนะนำให้ ผู้เกษียณทุกท่านนำเงินไปลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเราต้องอย่าให้ เข้าใจอีกครึ่งว่าเราสามารถลงทุนได้แม้ว่าเราจะเข้าวัยเกษียณแล้ว แต่การลงทุนนั้นควรจะต้องมีความระมัดระวังโดยการจำกัด ความเสี่ยงของเงินที่จะเอาไปลงทุน เราอาจจะทำการกระจายความเสี่ยงการลงทุนไปยังหลายสินทรัพย์ (Asset Allocation) หรือ การจัดพอร์ตการลงทุน (Investment Portfolio) ที่สามารถเลือกลงทุนสินทรัพย์เสี่ยงสูงได้บ้าง แต่มีความเสี่ยงโดยรวมของ พอร์ตไม่สูงมาก และสามารถคาดหวังผลตอบแทนที่สูงเพื่อเอาชนะเงินเฟ้อได้

หลังจากจัดการเงินเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณที่เราแบ่งเงินตามหลัก “เงิน 3 ตะกร้า” ไว้เรียบร้อยแล้ว เราก็จะเอาเงินแต่ละช่วงเวลา ที่จัดสรรไว้มาลงทุนเป็นพอร์ตการลงทุน (Investment Portfolio) โดยเริ่มต้นจากการพิจารณาความสามารถในการรับความ เสี่ยงการลงทุนของตัวเองก่อน ว่าเราสามารถรับความเสี่ยงได้ระดับใด [ระดับ 1 เสี่ยงต่ำ / ระดับ 2 เสี่ยงปานกลางค่อนข้าง ต่ำ / ระดับ 3 เสี่ยงปานกลางค่อนข้างสูง / ระดับ 4 เสี่ยงสูง / ระดับ 5 เสี่ยงสูงมาก] ซึ่งหลังจากทำแบบทดสอบความเสี่ยงแล้ว พบว่าเราเป็นคนรับความเสี่ยงได้น้อยหรือไม่ได้เลย เราก็อาจจะเลือกการลงทุนของเงินทุกก้อนให้อยู่ในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ ทั้งหมดเลยก็ได้ แต่ถ้าเรามีความสามารถในการรับความเสี่ยงได้สูง เราก็สามารถนำเงินที่มีเป้าหมายการใช้ในระยะยาวไปจัดเป็น พอร์ตการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นได้ โดยที่เราอาจจะจัดพอร์ตตามรูปแบบด้านล่างนี้ครับ

การจัดพอร์ตลงทุนสำหรับวัยเกษียณ

สำหรับวิธีการจัดพอร์ตการลงทุน (Portfolio Construction) เราสามารถที่จะเลือกได้ว่าเราจะจัดพอร์ตด้วย

- 1) กองทุนรวมผสม (Multi-Asset Fund) ที่ทุกอย่างจบในกองทุนเดียว มีทั้งตราสารหนี้ ตราสารทุน เงินฝาก หรือตราสารทางเลือก และมอบหมายหน้าที่ในการบริหารจัดการคัดเลือกสินทรัพย์ไว้ที่ผู้จัดการกองทุน โดยกองทุนเหล่านี้จะกำหนดไว้ชัดเจนว่าการแบ่งสัดส่วนสินทรัพย์แต่ละประเภทไว้เท่าไร เหมาะสมกับนักลงทุนในระดับความเสี่ยงใด แบ่งเป็นเสี่ยงต่ำ เสี่ยงปานกลาง และเสี่ยงสูง ข้อดีของกองทุนรวมผสม คือ สามารถใช้กองทุนรวมเพียงกองเดียวในการจัดพอร์ตแต่ระดับความเสี่ยงได้เลย ระยะสั้น-เสี่ยงต่ำ ระยะกลาง-เสี่ยงปานกลาง และระยะยาว-เสี่ยงสูง และเหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่มีความรู้ความสามารถในการลงทุนจำกัด ต้องการมืออาชีพคอยดูแลการลงทุนให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 2) จัดพอร์ตด้วยตนเองโดยการคัดเลือกสินทรัพย์การลงทุนด้วยตนเอง เหมาะกับนักลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจในการลงทุน ข้อดีคือ มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนสินทรัพย์ในพอร์ตได้ตามความต้องการ แต่สินทรัพย์บางประเภทก็อาจจะใช้เงินลงทุนจำนวนมาก หรือมีสภาพคล่องต่ำ อาจมีความเสี่ยงในการลงทุนสูงขึ้นได้
- 3) ลงทุนในตราสารใดตราสารหนึ่งเพียงตราสารเดียว เช่น หุ้นกู้ กองทุนรวมตราสารหนี้ หุ้นรายตัว กองทุนรวมหุ้น ทองคำ หรือตราสารทางเลือก เป็นต้น เหมาะกับนักลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจในการลงทุนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะถ้าเลือกการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง หรือความเฉพาะทางสูง ทางเลือกการลงทุนแบบนี้อาจมีความเสี่ยงเนื่องจากการกระจุกตัวในสินทรัพย์ ทำให้ขาดสภาพคล่อง หรือขาดการกระจายความเสี่ยง ควรศึกษาสินทรัพย์ที่จะลงทุนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนตัดสินใจลงทุน

เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ คือ การติดตามสถานะและปรับพอร์ต (Monitoring and Rebalancing) ว่าผลการดำเนินงาน และสินทรัพย์ที่ลงทุนอยู่ ยังเป็นไปตามเป้าหมายที่เราให้หรือไม่ และควรบริหารให้มีพอร์ตมีความเสี่ยงต่ำลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นด้วย ในส่วนของ “เงิน 3 ตะกร้า” เมื่อใช้เงินในตะกร้าแรกไปแล้ว ก็ให้นำตะกร้าที่เหลือมาจัดเป็น “เงิน 3 ตะกร้า” ใหม่อีกครั้งหนึ่ง ทำแบบนี้ซ้ำไปเรื่อย ๆ ตามเวลาที่ผ่านไปก็จะทำให้กระบวนการจัดการเงินเกษียณของเรา มีความสม่ำเสมอ และมีประสิทธิภาพ

การจัดการสินทรัพย์ มรดก และภาษี

หลังจากที่เราทำความเข้าใจสำหรับวัยเกษียณไว้เรียบร้อยแล้ว สิ่งที่เราควรพิจารณาลำดับถัดมา คือ การจัดการทรัพย์สินของเรา เมื่อเราเสียชีวิต หรือ การทำพินัยกรรม การจัดการมรดก ซึ่งในส่วนนี้ เราควรจะศึกษาหาข้อมูลเรื่องการจัดทำพินัยกรรม ว่าควร

จะเขียนพันธียกรมอย่างไร ให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ให้พันธียกรมมีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ และสำหรับผู้ที่มิมีสินทรัพย์สูง ก็จะมีจัดการภาษีมรดกเพิ่มขึ้นมา ทั้งส่วนของสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งการวางแผนที่ดี จะช่วยให้เราสบายใจได้ว่า เมื่อเราเสียชีวิตไปแล้ว ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เรามีอยู่นั้นได้ถูกจัดการจัดสรรอย่างถูกต้องตามความประสงค์ของเรา และไม่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในหมู่ทายาท

10 ข้อควรระวังหลังเกษียณ

- 1) อย่าลงทุนในสิ่งที่ไม่เข้าใจ – การลงทุนที่ซับซ้อน เข้าใจยาก ต้องศึกษาจนแน่ใจ จึงลงทุน
- 2) อย่าหลงเชื่อผลตอบแทนที่สูงเกินจริง - ควรกระจายการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยง
- 3) อย่าทุ่มเงินทั้งหมดในสินทรัพย์เดียว - ตรวจสอบก่อนลงทุนเพราะอาจเป็นการหลอกลวงให้ลงทุน
- 4) อย่าลงทุนในสินทรัพย์ที่เสี่ยงต่ำจนเกินไป – เพราะผลตอบแทนที่ได้อาจไม่ชนะเงินเฟ้อ หรือต่ำจนเกินไป
- 5) อย่าลงทุนในสินทรัพย์ที่เสี่ยงสูงมากเกินไป - เพราะผลที่ตามมาอาจผิดพลาดและทำให้ขาดทุนได้
- 6) อย่าลงทุนในสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำ - เพราะหากต้องการใช้เงินก็จะไม่สามารถถอนได้ในระยะเวลาที่ต้องการ
- 7) อย่าลงทุนเกินตัว - วางแผนการลงทุนให้ดี อย่ากู้ยืมเงินมาลงทุน
- 8) อย่าลืมวางแผนมรดกและภาษี – จัดการสินทรัพย์ให้ชัดเจน ป้องกันความขัดแย้งในครอบครัว
- 9) อย่าหยุดพัฒนาความรู้ – ติดตามข่าวสารด้านการลงทุน ศึกษาหาความรู้การลงทุนจากแหล่งที่เชื่อถือได้ รู้จักเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุน และความรู้จะช่วยลดความเสี่ยงจากความผิดพลาดในการลงทุน รู้ทันกลโกงของมิจฉาชีพ
- 10) อย่าปล่อยให้ความกลัวทำให้พลาดโอกาสการลงทุน – หลายคนกลัวความเสี่ยงมากเกินไป จนไม่กล้าลงทุน ทำให้เสียโอกาสในการต่อยอดเงินออม

ประวัติผู้เขียน

นายอรรถพล ไชวใจมีสุข

ประวัติการศึกษา

2009 – 2012	ปริญญาโท	Master of Engineering	Kanazawa University
2005 – 2009	ปริญญาตรี	Bachelor of Engineering	Chulalongkorn University

ประวัติการทำงาน

2021 – ปัจจุบัน	บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน อีสท์สปริง (ประเทศไทย) จำกัด
2016 – 2021	ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)
2014 – 2016	ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
2013 – 2024	ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)
2012 – 2013	บริษัท อีออน (ไทยแลนด์) จำกัด

คุณวุฒิและใบอนุญาตด้านการเงิน

- Certified Financial Planner (CFP®)
- Investment Planner (IP License)